

Utlåtande 2002:94 RIV (Dnr 1911/01)

Överenskommelse om att skapa en gemensam gymnasierregion i Stockholms län

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Överenskommelse om att skapa en gemensam gymnasierregion i
Stockholms län godkännes, bilaga 2.

Föredragande borgarrådet Jan Björklund anför följande.

Ärendet

KSL:s skolberedning har utarbetat ett förslag till överenskommelse om att skapa en gemensam skolregion i länet. Såväl skolberedningen som KSL:s styrelse har ställt sig bakom förslaget och rekommenderar länets kommuner att godkänna överenskommelsen (*bilaga 2*). Förslaget har behandlats av utbildningsnämnden för att se över om lokala behörighetskrav kan införas i Stockholm.

Remisser

Ärendet har remitterats till utbildningsnämnden.

Utbildningsnämnden anser att gymnasierregionen skall genomföras som planerat. Det betyder att stora förändringar inträffar inför höstterminsintagningen 2003. Stockholms stad skall bli medlem i regionen. Nämnden föreslår att staden skall ansöka om dispens för lokala behörighetsregler.

Mina synpunkter

Alla elever ska ha rätt att söka alla skolor och utbildningar i hela länet. Invånarna i Stockholms län ser länet som en region utan tydliga kommungränser vad gäller bostad, arbetsmarknad och även utbildning.

Den gemensamma regionen innebär ett fördjupat samarbete mellan kommunerna i Stockholms län vad gäller gymnasieutbildning. Genom att inleda arbetet med en gemensam gymnasierregion tas kommungränserna bort vad gäller gymnasieval vilket stärker ungdomars valfrihet att välja skola oavsett vilken kommun de bor i. Valfriheten kommer få betydelse både för mångfalden och kvalitetsutvecklingen inom gymnasieskolan.

I överenskommelsen slås tydligt fast att respektive kommun beslutar om intagningsregler. Det kommer innebära i Stockholm att elever i Stockholms kommun har företräde till gymnasieplats i stadens skolor.

Sedan utbildningsnämnden behandlade förslaget har regeringen föreslagit att behörighetskraven för gymnasieskolan ska avskaffas. Stockholms stad tycker det är ett oacceptabelt förslag och lät därför utbildningsnämnden utreda om staden kan införa lokala intagningsregler.

Utbildningsnämnden föreslår att staden skall ansöka om dispens för lokala behörighetsregler. Jag anser detta är riktigt om en sådan möjlighet ges. Nämnden påpekar dock att regeringens utvecklingsplan för gymnasieskolan ännu inte omsatt i regelverk, varför mer detaljerade ställningstaganden för intagningsregler i Stockholm ännu inte är möjliga.

Om regeringens förslag blir verklighet skall de i gymnasierregionen ingående kommunerna överlägga i syfte att nå en överenskommelse om bibehållna intagningskrav inom Stockholms läns gymnasierregion.

Jag anser att kommunfullmäktige bör godkänna föreslagen överenskommelse mellan länets kommuner om bildande av gemensam gymnasierregion i Stockholms län.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Leif Rönngren* (s) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslaget till överenskommelse godkänns.
2. Därutöver anfördes följande.

Det är häpnadsväckande att skolborgarrådet är beredd att låta arbetet med en gemensam gymnasiregion för hela Stockholms län gå om intet för ett förslag som presenterats av en arbetsgrupp. Detta visar på att skolborgarrådet inte är beredd att ta sitt ansvar för gymnasieskolans utveckling i hela länet.

Detta är allvarligt när vi vet att antalet elever som ska studera på gymnasiet ökar mycket kraftigt de närmaste åren och att kommunerna i länet måste ta ett gemensamt ansvar för att klara den utbyggnad som krävs. Särskilt allvarligt är skolborgarrådets på stället marsch när det gäller gymnasieskolans yrkesutbildningar. Det gäller både branschernas möjlighet att i framtiden kunna rekrytera utbildad arbetskraft som den enskilde ungdomens möjligheter att välja den yrkesutbildning som man vill.

Om socialdemokraterna får ansvaret för skolpolitiken i Stockholm kommer vi omgående att ge främsta prioritet till att utveckla en gemensam gymnasiregion för hela Stockholms län.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsbredningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Överenskommelse om att skapa en gemensam gymnasiregion i Stockholms län godkännes, bilaga 2.

Stockholm den 11 september 2002

På kommunstyrelsens vägnar:
CARL CEDERSCHIÖLD

Jan Björklund

Yvonne Modén

Reservation anfördes av *Leif Rönngren* (s) med hänvisning till reservationen av (s) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Margareta Olofsson* och *Ann-Marie Strömberg* (båda v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslaget till överenskommelse godkänns
2. Därutöver anfördes följande.

Detta ärende behandlas nu för andra gången i kommunstyrelsen, vänsterpartiet har inte ändrat åsikt sedan förra behandlingen.

Vänsterpartiet är positiv till en gemensam gymnasierregion som samordnar gymnasieantagningen i Stockholms län och som samarbetar om utbildningar. Vänsterpartiet är däremot negativ till en gemensam betygsbaserad gymnasieintagning. Principen om att elever ska kunna gå i en skola nära sin bostad är av väsentlig betydelse. Avhoppet kommer att öka betydligt om elever med sämre betyg kommer att få lång resväg till sin utbildning.

Vad gäller dispens för lokala behörighetsregler anför vänsterpartiet följande.

Det är ett stort problem att så många ungdomar inte kan studera vidare och utbilda sig till det som de önskar p.g.a. att de har betyget icke godkänt i något ämne. Det är bra att regeringen nu tagit initiativ till att hitta lösningar på detta. Kraven på en utbildning får aldrig sänkas men elever som saknar behörighet kan ändå klara av ett nationellt program om de får extra hjälp med det eller de ämnen som de saknar formell behörighet i. Viktigt är att den pedagogik och det arbetssätt som utvecklats på det individuella programmet följer med.

Särskilt uttalande gjordes av *Viviann Gunnarsson* och *Christopher Ödmann* (båda mp) enligt följande.

Att kommunerna i länet samarbetar och samverkar för att erbjuda alla elever en så bra gymnasieutbildning som möjligt ser Miljöpartiet som positivt.

Vi har under processen med en gemensam gymnasierregion framfört stark oro och kritik mot förslag om en antagning baserad på betyg. Som det ser ut just nu så är det moderata förslaget om att låta betygsantagning gälla även för länets samarbete inte aktuellt. Vi har därmed inget att erinra mot liggande förslag. Vi vill dock än en gång understryka det för oss självklara, att det för vissa elever är av stor betydelse att inte resvägen till gymnasieutbildningen blir för lång.

Skolborgarrådets skrivelse är ett inlägg i en pågående debatt och får betraktas som ett sådant.

Vi är inte här och nu beredda att ta ställning till ett förslag från riksnivå som vi inte sett och som formellt sett ännu inte finns.

ÄRENDET

KSL:s skolberedning har utarbetat ett förslag till överenskommelse om att skapa en gemensam skolregion i länet. Såväl skolberedningen som KSL:s styrelse har ställt sig bakom förslaget och rekommenderar länets kommuner att godkänna överenskommelsen (*bilaga 2*). Förslaget har behandlats av utbildningsnämnden för att se över om lokala behörighetskrav kan införas i Stockholm.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 4 februari 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag till överenskommelse

Överenskommelsen innebär en gemensam avsiktsförklaring att skapa en gemensam utbildningsregion på gymnasieområdet. Strävan är att gymnasieungdomarna skall träffa egna välgrundade val, utan geografiska, administrativa, sociala eller kulturella hinder. Gymnasieregionen byggs genom ett fördjupat samarbete inom följande områden:

1. Gemensam planering av utbildningsutbudet i länet. I arbetet skall det sörjas för att ett brett utbud av utbildningar finns tillgängligt i hela länet. Det finns ett särskilt behov av att säkra tillgången till smalare yrkesutbildningar. Vidare slås fast att alla elever i länet skall ha rätt att söka till alla skolor och utbildningar i hela länet.
2. Gemensam intagningsfunktion och information till elever och föräldrar. Genom en samordnad intagning är syftet att ta tillvara de möjligheter som finns till förenkling och sörja för att det skapas god tillgång till gymnasieutbildning till rimlig kostnad i hela länet. Intagningssystemet föreslås vara webbaserat och ger elever/föräldrar full insyn i hur eleverna placerar sig i olika sökalternativ. Det skall vidare föras diskussioner om gemensamma intagningskriterier till gymnasieskolan. Tills vidare skall dock varje kommun besluta själv om sina intagningsregler.
3. En gemensam beräkningsgrund för de interkommunala ersättningarna skall tas fram. Ambitionen är att komma fram till en gemensam prislista som omfattar såväl kommunala skolor som fristående skolor eller en överenskommelse som på annat sätt utjämnar de stora skillnader som finns i dag. Särskilt kostnadsdrivande utbildningar beslutas om i särskild ordning.

Det samordnade arbetet föreslås påbörjas i inledningen av år 2002 med målsättning att det gemensamma intagningssystemet skall fungera inför gymnasieintagningen till höstterminen 2003. Gemensam beräkningsgrund för interkommunal ersättning utarbetas under 2002. Under 2002 beslutas också om vilka och i vilken takt olika utbildningar fasas in i det gemensamma systemet och där kommunerna förbinder sig att betala interkommunal ersättning till varandra.

Arbetet skall årligen utvärderas.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret anser att kommunfullmäktige bör godkänna föreslagen överenskommelse mellan länets kommuner om bildande av gemensam gymnasiregion i Stockholms län.

Kommunstyrelsen ställde sig i huvudsak positiv till en gemensam gymnasiregion i Stockholms län i remissvaret till KSL den 20 juni 2001. De synpunkter som staden dock framförde anser stadsledningskontoret beaktas i den nu föreslagna överenskommelsen.

Invånarna i Stockholms län ser länet som en region utan allt för tydliga kommungränser avseende bostadsmarknad, arbetsmarknad och också när det gäller utbildning. Människor bor i en kommun, men pendlar till andra för arbete, utbildning, fritid, rekreation och nöjen. Genom att nu inleda inrättandet av en gemensam gymnasiregion tas hinder och kommungränser bort, vilket ökar ungdomarnas valfrihet att välja gymnasieskola oavsett i vilken kommun de bor. Det kommer att få betydelse för såväl mångfald som kvalitetsutveckling inom utbildningsväsendet i regionen. Kontoret vill understryka att det i överenskommelsen nu tydligt slås fast att det ännu är respektive kommun som beslutar om intagningsregler. Det betyder att elever i Stockholms kommun i enlighet med gällande regler har företräde till gymnasieplats i stadens skolor.

I det fortsatta arbetet med genomförandet är det väsentligt att den interkommunala ersättningen får en rimlig nivå. Ytterst kräver det gemensamma ambitioner på området mellan länets kommuner.

Kontoret vill vidare understryka vikten av att det gemensamma ansvar som samtliga kommuner har för att upprätthålla tillräcklig gymnasiekapacitet inför den stora elevökningen om ett antal år beaktas i det fortsatta genomförandet av gymnasiregionen. Hänsyn skall därvid tas till att ett växande antal friskolor etablerar sig i regionen. Det är dock väsentligt att inte ett fåtal kommuner får ta ett mycket stort ansvar för försörjningen av gymnasieplatser i regionen, eftersom det finns ekonomiska risker förknippat med detta som bör delas av länskommunerna.

REMISSER

Ärendet har remitterats till utbildningsnämnden.

Utbildningsnämnden beslutade den 28 augusti 2002

1. att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag
2. att därutöver anföra följande.

Gymnasieregionen skall genomföras som planerat. Det betyder att stora förändringar inträffar inför höstterminsintagningen 2003. Stockholms stad skall bli medlem i regionen.

Den planerade förändringen av behörighetsreglerna som regeringen vill göra är oacceptabel.

Förvaltningen förslår att staden skall ansöka om dispens för lokala behörighetsregler. Nämnden anser detta är riktigt om en sådan möjlighet ges. Precis som förvaltningen skriver är emellertid regeringens utvecklingsplan för gymnasieskolan ännu inte omsatt i regelverk, varför mer detaljerade ställningstaganden för intagningsregler i Stockholm ännu inte är möjliga.

Om regeringens förslag blir verklighet skall de i gymnasiregionen ingående kommunerna överlägga i syfte att nå en överenskommelse om bibehålla intagningskrav inom Stockholms läns gymnasiregion.

Reservation anfördes av *Maria Hassan m.fl. (s), bilaga 1.*

Reservation anfördes av *Claes-Göran Jacobson m.fl. (v), bilaga 1.*

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 1 augusti 2002 är i huvudsak av följande lydelse.

Sammanfattning

Med anledning av regeringens utvecklingsplan för skolan har skolborgarrådet i en skrivelse till utbildningsnämnden uttryckt uppfattningen att nuvarande bestämmelser om behörighet till gymnasieskolans nationella och specialutformade program bör bibehållas och att ett villkor för att staden skall delta i en gemensam gymnasiregion är att alla deltagande kommuner accepterar samma behörighetskrav till gymnasiet och att kommuner som vill sänka kraven inte bör få bli medlemmar i gymnasiregionen. Förvaltningen föreslår att om det inom ramen för ett eventuellt nytt statligt regelverk inte skulle visa sig vara möjligt att bibehålla nuvarande ordning avseende behörighet till gymnasieskolan och sökbara individuella program, skall staden ansöka om dispens hos regeringen innebärande att nuvarande regelverk fortsatt kan tillämpas. Stadens medverkan i en gemensam gymnasiregion förutsätter att även övriga kommuner som deltar ansöker om dispens om behovet skulle uppstå.

Bakgrund

Vid utbildningsnämndens möte 2002-06-13 överlämnade skolborgarrådet en skrivelse (bilaga 1) angående behörigheten till gymnasiet. Enligt skrivelsen aviserar regeringen i sin utvecklingsplan för skolan att behörighetskraven till gymnasiet skall avskaffas och

att det individuella programmets elever därmed skulle ha tillträde till nationella program. Detta strider mot den resultatstyrning i skolan som Stockholms skolplan bygger på. Grundskolans ansvar måste vara tydligt ; den skall göra allt vad den kan för att elever skall bli godkända, inte skjutsa problemen vidare till gymnasiet. I Stockholms stad bör dagens behörighetskrav behållas för att komma in på nationellt program. Elever som inte uppfyller behörighetskraven skall erbjudas kompletterande undervisning inom grundskolans ram. I en gemensam gymnasierregion för stockholmsområdet är det inte möjligt att ha olika behörighetskrav för olika kommuner. Stockholms stad bör därför endast delta i en gemensam gymnasierregion om samtliga ingående kommuner accepterar samma behörighetskrav till gymnasiet. Kommuner som vill sänka behörighetskraven bör inte få bli medlemmar i gymnasierregionen.

Nuvarande lagstiftning

Enligt skollagen (5 Kap 5 §) är kommunen skyldig att erbjuda utbildning på nationella program för samtliga ungdomar i kommunen fram t.o.m. det första kalenderhalvåret de fyller 20 år om de har slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande och har godkända betyg i svenska alternativt svenska som andraspråk, engelska och matematik eller på annat sätt förvärvat likvärdiga kunskaper.

Kommunen är vidare enligt skollagen (5 Kap 13 §) skyldig att erbjuda ovan nämnda ungdomsgrupp som inte tagits in på något nationellt program i gymnasieskolan eller en likvärdig utbildning, gymnasieutbildning i form av specialutformade eller individuella program.

Regeringens utvecklingsplan för skolan

I regeringens utvecklingsplan för skolan (Skr 2001/02:188) står under avsnitt 3.2, Flexibilitet och samverkan:

”Gymnasieskolan måste förnyas så att elever i behov av stöd skall kunna få det inom ordinarie gymnasieprogram. Elever som saknar behörighet till gymnasieskolans nationella program bör i första hand erbjudas en individuell upplagd studieplan inom ramen för det gymnasieprogram de valt.”

Vidare:

”Behörighetskraven skall ligga fast, men de bör i första hand användas som utgångspunkt för vad som behöver kompletteras – inte användas för att utestänga elever från kurser de egentligen har kapacitet att klara. Har eleven en intresseinriktning men saknar godkänt i något/några av de behörighetsgivande ämnena, bör skolan med utgångspunkt i elevens skriftliga omdömen från grundskolan göra en helhetsbedömning och i dialog med eleven lägga upp en individuell studieplan inom ramen för den sökta studievägen. I praktiken innebär detta att det individuella programmet kan avskaffas i sin nuvarande form. Detta kräver att gymnasieskolans

nuvarande form. Detta kräver att gymnasieskolans reguljära utbildningsvägar i större utsträckning utvecklar ett elevorienterat förhållnings- och arbetssätt. För vissa grupper kommer det dock även i framtiden att behövas särskilda individuella insatser.”

Regeringen har i början av sommaren tillsatt en arbetsgrupp som skall föreslå lösningar för att öka elevens möjligheter att gå ett programinriktat individuellt program (PRIV). Ett förslag skall föreligga till i slutet av året.

Behörighet – individuellt program i Stockholms stad

Av de elever som slutade grundskolan i Stockholms stads grundskolor vårterminen 2002 var 698 elever eller 11 % inte behöriga till gymnasiet. Efter genomförd sommarskola uppnådde ytterligare ett antal ungdomar gymnasiebehörighet.

Inom den fria kvoten finns sökande med utländska betyg och sökande från t ex skolor med Waldorfpedagogik. Här finns dessutom sökande med reguljära grundskolebetyg som p g a särskilda skäl (bl a sociala och medicinska) begär företräde till viss utbildning/skola där deras betygspoäng inte räcker för intagning. Sådant företräde ges endast i undantagsfall. Alla som får företräde till nationellt eller specialutformat program har gymnasiebehörighet.

Sökande som kommit till Sverige sent under högstadietiden och inte haft möjlighet att läsa engelska tidigare kan få en individuell studieplats som innebär att de på gymnasiet läser engelska på grundskolenivå men i övrigt följer den ordinarie undervisningen på nationellt program. För att erhålla en sådan plats krävs dock att eleven har en poäng som minst motsvarar intagningsgränsen på sökt program och skola. Ca 70 elever har till läsåret 2002/2003 fått en sådan plats. Formellt studerar eleverna på individuellt program tills de fått godkänt grundskolebetyg i engelska.

Till läsåret 2002/2003 fanns sammanlagt 1 688 sökbara platser till det individuella programmet. Sökbart individuellt program är utformat på ett antal olika sätt. Inom preparandkurserna läser eleverna grundskoleämnena för att uppnå gymnasiebehörighet. Inom programinriktade individuella program läser eleverna grundskoleämnena i kombination med karaktärsämnena inom ett visst yrkesinriktat program. Introduktionskurserna för invandrare har som mål att eleverna skall lära sig svenska och få gymnasiebehörighet så att de kan gå över till nationellt program. Det finns dessutom ett antal olika individuella program för elever med behov av särskilt stöd.

Förvaltningens synpunkter

Stadens målsättning är att en allt högre andel av eleverna från grundskolan skall uppnå behörighet till gymnasieskolan. Elever som trots olika insatser under grundskoletiden efter nio år inte uppnår behörighet skall i första hand erbjudas kompletterande undervisning inom ramen för grundskolan.

En förändring av tillträdesreglerna till gymnasiet vilket skulle innebära att ungdomarna kom in på det nationella programmet trots att de saknar den formella behörigheten vore att ge fel signaler till grundskoleeleverna. Tydliga kunskapskrav

heten vore att ge fel signaler till grundskoleeleverna. Tydliga kunskapskrav och klara behörighetsregler underlättar både grundskolans och gymnasieskolans uppgift.

Med undantag av den ovan nämnda elevgruppen som saknar engelskan på grund av sen ankomst till svensk skola hänvisas obehöriga ungdomar som sökt gymnasieskolan till sökbara individuellt program, i huvudsak preparandkurs, programinriktat individuellt program (PRIV) eller introduktionskurs för invandrare (IVIK).

Förslaget från den arbetsgrupp regeringen tillsatt för att öka elevernas möjligheter att gå ett programinriktat individuellt program föreligger ännu inte, därmed inte heller ett regeringsförslag. Förvaltningen anser att nuvarande bestämmelser med tydliga behörighetskrav till nationellt program och sökbara individuella program (bl a PRIV) som alternativ för obehöriga elever som inte kompletterar inom ramen för grundskolan bör behållas.

Om det inom ramen för ett eventuellt nytt regelverk inte skulle visa sig vara möjligt att bibehålla nuvarande ordning avseende behörighet till gymnasieskolan och sökbara individuella program, föreslår förvaltningen att staden då ansöker om dispens hos regeringen innebärande att nuvarande regelverk fortsatt kan tillämpas.

Ett villkor för stadens deltagande i en gemensam gymnasiregion är enhetliga behörighetskrav till gymnasieskolan inom regionen. Stadens medverkan förutsätter att även övriga kommuner som deltar i regionsamarbetet avseende gymnasieskolan ansöker om dispens om behovet skulle uppstå.

RESERVATIONER M M

Utbildningsnämnden

Reservationen av Maria Hassan m.fl. (s) är av följande lydelse.

1. Att avslå skrivelsens förslag.
2. Att därutöver anföra följande.

Det är häpnadsväckande att skolborgarrådet är beredd att låta arbetet med en gemensam gymnasiregion för hela Stockholms län gå om intet för ett förslag som presenterats av en arbetsgrupp. Detta visar på att skolborgarrådet inte är beredd att ta sitt ansvar för gymnasieskolans utveckling i hela länet.

Detta är allvarligt när vi vet att antalet elever som ska studera på gymnasiet ökar mycket kraftigt de närmaste åren och att kommunerna i länet måste ta ett gemensamt ansvar för att klara den utbyggnad som krävs. Särskilt allvarligt är skolborgarrådets bristande ansvarstagande när det gäller gymnasieskolans yrkesutbildningar. Det gäller både branschernas möjlighet att i framtiden kunna rekrytera utbildad arbetskraft som den enskilde ungdomens möjligheter att välja den yrkesutbildning som man vill.

Om (s) får ansvaret för skolpolitiken i Stockholm kommer vi omgående att ge främsta prioritet till att knyta ihop arbetet för en gemensam gymnasiregion för hela Stockholms län.

Reservationen av Claes-Göran Jacobson m.fl. (v) är av följande lydelse.

Utbildningsnämnden beslutar följande

1. skrivelse från Jan Björklund angående lokala behörighetskrav i Stockholms kommunala gymnasieskolor och i en ny gymnasiregion avslås
2. samt anför därutöver följande

Det är ett stort problem att så många ungdomar inte kan studera vidare och utbilda sig till det som de önskar p.g.a. att de har betyget icke godkänt i något ämne. Det är bra att regeringen nu tagit initiativ till att hitta lösningar på detta. Kraven på en utbildning får aldrig sänkas men elever som saknar behörighet kan ändå klara av ett nationellt program om de får extra hjälp med det eller de ämnen som de saknar formell behörighet i. Viktigt är att den pedagogik och det arbetssätt som utvecklats på det individuella programmet följer med. I nuläget, innan arbetsgruppen lagt sina förslag, bör Stockholms stad inte agera.